

M. N. MŰZEM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növevényplé.
1908. évi. 334. sz.

ÁLLATVÉDELEM

A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE
KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN
IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

IV. ÉVFOLYAM	1907 JANUÁR	∴ 1. SZÁM ∴
--------------	-------------	-------------

TARTALOM: *Olvasóinkhoz.* — Az állatok fajfentartási ösztönéről I. — Vegyesek: A „madarak és fák napja“ tárgyában kiírt irodalmi pályázat. — Hazai egyházfők állásfoglalása a madárvédelem érdekében. — Felolvasás a madárvédelemről. — A nagy hó és a — lóhus. — Szigorubb eljárást kérünk a tulterheléssel állatot kinzók ellen. — Elcsuszamlott ló lábra-állítása. — A hasznos madarak védelme. — A madárvédelem érdekében. — A fecskék. — A fejésnek ellenszegülő tehén. — A vetési varju káros vagy hasznos? — A macskának szobatisztaságra való szoktatása. — A bécsi állatvédő egyesület. — *Egyesületi hírek.*

Olvasóinkhoz!

Nagy anyagi áldozatokkal, gondteljes, nehéz akadályokkal küzdve, immár befejeztük az „Állatvédelem“ harmadik évfolyamát és így a jövőbe vetett jobb reménységgel, a mostani számmal, a IV. évfolyammal lépünk tisztelt olvasóink elé.

Erkölcsei kötelességünknek tartottuk a lapot fenntartani, bár ez igen nagy anyagi áldozat hozatalát jelentette az egyesület részéről. Kiváló szakerők tekintetében, szakközleményekben nem voltunk híjján, vidéki egyesületeink, régi kipróbált író-társaink, az állatvédelem buzgó, lanka-

datlan harcosai mindig készségesen támogattak törekvéseinkben, mindig azon fáradoztak, hogy lapunkat tartalmassá, érdekessé és tisztelt olvasóink körében kedvelté tegyék.

Maga az egyesület vezetősége is felkarolt minden kínálkozó alkalmat, hogy olvasóink igényeit kielégítse, de törekedett ezt a lap szerkesztősége is megtenni.

Hü képét akartuk adni egyesületünk, valamint vidéki fiókegyesületeink ernyedetlen, a közért, a humanizmusért folytatott tevékenységének, törekedtünk felölelni mindazt, ami az állatvédelem keretébe tartozik, beszámoltunk minden-

koron az egyesület nevesebb mozzanatairól és mindenkoron készségesen helyt adtunk fiók-egyesületeinknek is.

Megnyugvással tölt el, hogy igen tisztelt olvasóink nem egyszer adták igazán kiváló elismerésüknek tanujelét, de megnyugvást találunk abban is, hogy úgy a napisajtó, valamint egy kiváló magyar szaklap is: az „*Orvosi Hetilap*“ éppen egyik legkényesebb kérdésből, a Viviscetióból kifolyólag, a legmelegebb hangon emlékezik meg úgy Egyesületünk e tárgyban felfogásáról, valamint az „*Állatvédelem*“ című lap színvonaláról és hangjáról. Elismerőleg nyilatkozik az O. M. G. E. hivatalos lapja, a „*Köztelek*“ is, mely különösen a gazdák figyelmébe ajánlja lapunkat, valamint az Állattenyésztési és Tejgazdasági lap is.

De hogy törekvésünk nem volt meddő és szerintünk helyes irányban szerkesztettük a lapot, bizonyítja azon legörvendetesebb körülmény, hogy vidéki olvasóink közül sokan erőt és utbagazítást meritve lapunkból, mozgalmat indítottak egyesületek alapítása céljából és e sorok írásakor, már is mint fiókot üdvözölhetjük az új vidéki egyesületeket: Faluszemesen, Lugoson, Keszthelyen, Kecskeméten, Aradon.

Olvasóinkhoz fordulunk még e beköszöntőben és arra kérjük, ha lapunk irányával, szellemével és tartalmával meg vannak elégedve, úgy szerezzenek híveket ismerőseik köreiben, tegyék lehetővé a lap felvirágzását és minél nagyobb elterjedését, mely kulturális missziót van hivatva teljesíteni és amelyre most várnak a legnagyobb feladatok.

Hisszük és reméljük, hogy kérésünk nem lesz a pusztába kiáltott szó, hisszük, hogy barátaink, jóakaróink támogatni fognak nemes törekvésünkben.

Irányzatunk a jövőben is az eddigi lesz, felölelünk mindent, ami az állatvédelemmel kapcsolatban van, törekedni fogunk úgy az anyaegyesület, mint fiókjainak működéséről hűségesen beszámolni és minden fontosabb, nagyobb

horderejű mozzanatról bő és kimerítő közlést adni.

De törekvésünk oda is irányul, hogy lelket, szívet nemesítő, szórakoztató, utmutató közleményekkel is kedveskedjünk olvasóinknak és azt hiszem, ennek meg is tudunk majd felelni, mert ahol munkatársainkként üdvözölhetjük *Chernel* István ornithologust, *Demuth* Gyula iskola-igazgatót, *Fodor* Árpád főgymn. tanárt, *K. Nagy* Sándor törvényszéki bírót, *Kerekes* József iskola-igazgatót, *Krump* Miklós, a Soproni Állatvédő Egyesület titkárát, *Máday* Izidor min. tanácsos, elnököt, *Márk* Dezső m. kir. állatorvost, *Monostori* Károly állatorvosi főiskolai tanárt, *Morvay* Gyula m. kir. állatorvost, *Reisz* Irén polg. isk. tanárnőt, *Róna* Jenő főreáliskolai tanárt, *Selymessy* Ferencz kir. főerdészt, *Tafferner* Béla keresk. iskolai igazgatót, dr. *Tökés* István vármegyei aljegyzőt és dr. *Zimmermann* Ágoston állatorvosi főisk. tanárt, akiknek ezuttal is hálás köszönetünket tolmácsoljuk, azon igazán áldozatkész fáradozásukért, melylyel törekvéseinket mindenkoron támogatták — ott nem nehéz a feladat és ott nem is várható erkölcsileg más siker, mint amilyent elértünk, mert mindegyikük oly tekintély e téren, hogy nevük egyedül is biztosítja törekvéseink sikerét.

Szívünkben üdvözöljük olvasóinkat és kívánjuk, hogy sok gyönyörtől leljenek lapunk olvasásakor.

A szerkesztő.

Az állatok fajfentartási ösztönéről.

I.

Már jó Hamlet is sokat töprengett a „to be or not to be“ (lenni, vagy nem lenni) kérdésén. De bizonyára nem ő volt az első és amint tudjuk, nem ő volt az utolsó, akinek ez a bonyolult probléma fejlődést okozott. Nagy elmék buvárokodásai daczára, ezen kérdés megoldásában még most is ott tartunk, ahol a boldogtalan dán királyfi. Hinnünk kell és száműznünk minden kételkedést; azt a nagy vallásfilozófiai problémát csak az ítéletnapja, a nagy vég fogja megoldani. Mert hiszen a lét kérdése nem fűződik csupán a földi élet nagy és kicsiny tragédiáihoz, mivel az ember nem csu-

pán matéria. Az ismeretlen az, ami az árnyékvilágon túl következik.

De mivel a lét egy időszakát e földi élet alkotja, az ember, amennyire lehet, amennyiben a rendelkezésére áll szellemi erők és anyagi eszközök képesítik, ezt a földi lételet biztosítani törekszik. Az ember kezdetben ösztönszerűen, később tisztultabb érzésből és tudásból arra a meggyőződésre jutott, hogy a lét nagy, kérdéséhez fűződik a *jövő*: vagyis a fajfentartás, még pedig *a saját fajának fentartása és terjesztése*. Ami tudomány az ember fajfentartásával foglalkozik, az már kimeríthetetlen téma és a politikai-, nevelés-, társadalomtudomány s más tudományok terére tartozik.

Csak hogy amely fajfentartási ösztön az embernél részben az értelem, részben az érzelem, részben az etikai felfogás alapján tisztult formában kikristályosodott, annak a fajfentartási ösztönnek az östermészert adta mi voltát az állatnál találjuk. Mert nincs az az élő lény, még a legparányibb sem, amelynél ez az ösztön, ha nem is öntudatosan, de legalább öntudatlanul ne jelentkeznék. És az állat ezen ösztöne is csak oda irányul, hogy a faj jövőjét biztosítsa, hogy a nemzedék ki ne pusztuljon. S amit tudjuk, van arra is eset, hogy az állat csak addig él, amíg családjában a jövő nemzedék életét biztosította.

Igaz, hogy ezen őserő nem minden állatnál szembeötlő; de viszont másoknál annál eklatánsabban, sőt néha bámulatos módon megnyilatkozik. Az is természetes, hogy minél fejlettebb az állat értelmisége, a fajfentartási törekvése annál öntudatosabb, sőt mondhatjuk: tervszerű. S míg némely állatnál az előrelátás csupán a *csira* őrzésére és gondozására szorítkozik, addig vannak olyan állatok is, amelyek a *kifejlődött* ivadékokat sem hagyják el mindazideig, amíg az teljesen életképesse nem válik, azaz, amíg a zsákmányt biztosan megszerezni és a veszedelmes külbehatások ellen kellőképp védekezni nem tud.

Különb, hogy az állatok ezen ösztöne nem éppen ismeretlen, legjobban bizonyítja az a mondas, amelyet arra az emberre alkalmaznak, aki gyermekeit vagy bántalmazza, vagy szívtelenül elhagyja: „Hiszen még az állat sem teszi.” Sőt, nagyon ritka esetet kivéve, sohasem teszi. Az anyaállat elszánt vakmerőséggel nekimegy a legnagyobb veszélynek, s hogy kölykét megvédje, testével takarja. A buta tyúk is, ha fészkehez ismeretlen közeledik, szárnyával befödi kicsinyeit és csőrét a vélt ellenségnek méri.

Gyönyörű szobrot láttam egyszer, mely az anyai szeretetet, mint az ösztön kuforrását, megtestesíti. A tigris, éhező kölykének zsákmányt szerzendő, megtámadja a karján gyermekét vivő anyát. Emez örült félelemmel, magára nem gondolva magasra emeli magzatját; a vérszomjas tigris meg egyik lábával kölykét fogja, másik mancsának éles körmeit a kis gyermek gyenge testébe vési. A szobor eszméje magasztos, a kivitel borzalmas, de realis. Vagy milyen mesteri tollal van leírva Arany „Toldi”-jában az a jelenet, amidőn a farkasok Toldi Miklósnak rontanak, az óriási termetű férfival halálharcot küzdenek, hogy kölykeiket megvédjék. Az anyaállat a legnagyobb odaadással és szeretet-

tel ügyel kicsinyeire és sokszor aggódó tekintettel kíséri minden mozdulatukat. Sőt, ahogy azt már a szülői majomszeretet magával hozza, még a csemeték szeszélyeit is türi. Hiszen Arany is megénekli a „Családi Kör”-ben ezt az anyai gyengeségét, irván: „Csendesén kérödzik; igen jámbor fajta, pedig éhes borja nagyokat döf rajta.” Az őzfélékről is tudjuk, hogy a legnagyobb elővigyázattal mennek egyik helyről a másikra, hogy az őzfiak számára biztos menhelyet találjanak. Különb is az őzek családi élete a lehető legbensőbb és a fiaikért folytonos rettegésben élnek.

Nem kevésbé ismeretes az ominózus majomszeretet. Ezen állatoknál a családi élet tisztán csak oda irányul, hogy az ivadékról gondoskodnak. A szülék egyébbel sincsenek elfoglalva, mint kicsinyeik táplálásával, védelmezésével, gondozásával és becézgetésével. (Modern asszonyaink példát vehetnének e civilizálatlan ember-állatokról, de nem a becézgetésre, hanem a gyermekköri foglalatosság többi pontjaira nézve.) És jaj annak, aki a kicsinyek megtámadását csak megkísérli. Ilyenkor tapasztalhatja a vakmerő támadó, mi az a majomszolidaritás? Áldhatja Istenét, ha ép böllyel elmenekülhet. Erről már néhány természetbúvár tudna mesélni.

Egyes állatok fajfentartási feladatát maga a természet megkönyíti, amennyiben olyan testalkattal áldotta meg őket, amely nélkül az ivadékok nagy része elpusztulna. Ilyenek az erszényesek. Ezen exotikus állatok fiai oly idétlenek, hogy az anyaállat a fejletlen ivadékok melengető erszényében kénytelen tartani s magával hordozni mindaddig, amíg az kellő erőre szert tesz.

A faj gondozásának derültséget keltő példáját adja a fiahordó. A kicsinyek felkapaszkodnak az anyaállat hátára s ennek felkunkorodó farkába, picziny s szintén felkunkorodó farkukkal belécsimpaszkodnak. Egy ízben öt éves kis unokahugom valamely természetrajz-könyvben meglátta a fiahordó képét és a legkomolyabb arccal nagybölcsen azt konstata: „Ugy-e néni, ezek bohócot játszanak!”

Hogy némely állat mennyire tisztában van a faj jövőjének jelentőségével, bizonyítja az a bámulatos megfigyelés, amelyet az elefánt életmódjánál tettek. Ugyanis a him féltő gonddal, aggódó körültekintéssel vigyáz a viselő nőstényre és barangolás közben előre kikeresi azon helyeket, amelyek legkönnyebben járhatók és kevésbé veszélyesek.

Míg az emlős állatok legtöbbje rejtett oduban vonja el kölykét a külvilágtól, addig a madarat a természet a fészkepítés művészképességével ruházta fel. De a fészkeknek nem csupán az a feladata, hogy a madárfiókat elrejtse, hanem az is, hogy a csira kikelését elősegítse. A madár a fészkepítésnél mindakét célt tartja szem előtt. Mielőtt a madár fészket megalkotja, kikeresi azt a helyet, amely a fészkelésre a legalkalmasabb, tudniillik, ahol a fészkek legkevésbé feltűnő. A pacsirta a földet, a fecske az ereszlajt, a harkály a faodvát, a sas a megközelíthetetlen sziklát, a nádi rigó a nád hajladozó szárát, egyszóval: mindegyik életmódjának megfelelő és a fiókák biztonságára legalkalmasabb helyet választja. A fészkek építésénél a nem kevésbé fontos

teendők közé tartozik a fészkek olyatén módon való megalkotása, hogy az lehetőleg meleg legyen, mert annál biztosabb a kis madár kikéltése. De még egy dologra van nagy hatással a fészkek melege. Ugyanis mennél több melegnek van a tojás a fészkekben kitéve, annál fejlettebb a belőle kikéltő fióka.

A tojás kikéltése rendszerint a nőstény feladata, a him pedig ezalatt őrködik és párját eteti. De azért a madárvilágban egészen modern példákat is találunk. Van arra is eset, hogy a nőstény nem teljesíti az anyai kötelességeket, hanem a tojások kikéltését, a kicsinyek gondozását a papucs férjre hagyja. Ilyen például a strucz. A homokba rakott tojásait nappal a perzselő sugarakra bizza, éjjel pedig a him ül rajtuk. A strucztelepeken (král) azt tapasztalták, hogy a struczpár felváltva ül a tojásokon. Különbösen az egy králban levők között nagy a rokoni összetartás. Mert ha egyesek költenek és idegen a král bejáratához közeledik, a nem fészkelő madár a bejárást szárnyával eltorlaszolja és vészjelt ad.

A fészkek különös nemét készíti a vöcsök. Ez valószínűleg uszó hajlék és meglehetősen védi a kicsinyeket; nincs helyhez rögzítve, hanem a benne ülő állat, mint valami csónakkal, egyik helyről a másikra evez. Sajátos módja van a bubos vagy büdösbankának, hogy az ellenségeket a fészektől távoltartsa; s ha netalán e mód öntudatlan és csupán az állat tisztátlanságának tudható be, az eredmény mindenesetre tökéletes. Az állat a fészket bélsárral tisztátlanná teszi és ennek idővel oly penetráns ammoniák büze van, hogy minden ép szaglóérzékkel megáldott lény már messziről menekül.

Hogy milyen céltudatos az ivadék fentartása a madaraknál, mutatja az a körülmény, hogy, habár a madarak rendszerint csak egyszer fészkelnek, előfordul az az eset is, hogy a fészkelést megismétlik, ha netalán az első fészkekalja elpusztul. A kisebbeknél és amelyek sokféle ellenség pusztításának vannak kitéve, a többszöri költés nem ritka eset. Így a rigófélék háromszor, a galambok is többször, a verebek négy-öttször. Legtöbbször költenek azonban a földön fészkelők, mert ezek a legtöbb viszontagságnak és eshetőségnek vannak kitéve. A fogoly 10—20-szor költ, a fűrj 8—14-szer, a fajdok 6—16-szor. A nagy madarak rendszerint csak egy tojást költenek ki s így az „egy gyermek“ modern szisztémáját követik. A fiókák ugyanis oly étkesek, hogy egynél több fiókát nem bírának elegendően bőséges táplálékkal ellátni.

A kicsinyek táplálásánál a madárszülők különben is páratlanul buzgók. Az ember elfárad annak az elképzelésénél is, hogy például a füstti fecske (Vidonyi számítása szerint) 538-szor hoz napjában táplálékot kicsinyeinek. (Ez egyuttal mutatja, hogy szinte kiszámíthatatlan az a haszon, amelyet a kis madár hoz.) De máskülönbösen is a füstti fecske rendkívül gondos szülő. Csemetéit alaposan kioktatja a repülés művészetében és a légyfogás csalafintaságaiban s csak akkor, ha a tanítvány az öregek műértő kritikáját kiállja, szabadul fel a szülői gyámság alól. A galambokról is tudjuk, hogy kicsinyeiket féltik a gyomorhuruttól s a magvakat előbb begyűjtik megpuhítják s csak pépalakban adják a fiókáknak. Hát a pelikánról ki nem hallotta volna, hogy

a mocsárban, vagy a víz mentén fáradhatatlanul cserkész? Az összeapritott békákat, gyikokat a csőréről lelógó zacskóban szállítja haza az éhes gyermekhadnak.

Látjuk tehát, hogy a madaraknál nagy mértékben van kifejlődve a fajfentartás ösztöne s mi természetes, az ebből eredő anyai, vagy jobban mondva szülői szeretet. Hiszen mindennapi tapasztalatból tudjuk, milyen vakmerő módon szállnak velünk szembe házi-szárnyasaink, ha feléjük közeledünk, midőn kicsinyeiket vezetik. Vagy ki nem olvasott volna már azokról a hajmeresztő haláltusákról, amelyeket sasok és fészkekrablók egymással küzdenek? Azt hiszem, nem egy elszánt ember fizette meg életével azt a kísérletet, hogy a sasfiókat kiemelje. A bibiczről is tudjuk, hogy milyen felfüggetlenül akarja a figyelmet a fészkekről és így a benne levő fiókákról elterelni. Ha valaki fészkehez közeledik: ugrál, bókol, kering, ágaskodik, bukfenchez, tánczol és minden lehető és lehetetlen mozdulatokat végez, csak hogy a figyelmet magára vonja. Többek között a bajnok szalonkának meg az a csalafintasága, ha a zombékba rejtett fészket a felfedeztetés veszélye fenyegeti, hogy a földön elterül és betegséget szinlel. Hogy némely madár saját fájának érdekében másokat nem kimél, legjobban bizonyítja a könnyűvérű, állhatatlan természetű kakuk. Tojásait az éneklők fészkeibe rakja s hogy a „kakukfiók“ mennyi bajt okoz, az emberek a saját tapasztalataikból is nagyon jól tudják.

A fajfentartás ösztönét nemcsak az emlősöknél és madaraknál találjuk, hanem az alsóbbrendű állatoknál is. A hullók és kétélűeknek szembeötölő, némely hálnál szinte bámulatosan tervszerű.

A teknősök, kigyók és gyíkfélék mindig rejtett helyre rakják petéiket, ahol nehezen közelíthetők meg. A madagaszkári krokodilusnak különös módja van a peték őrzésére. Ezeket a parti homokban vájt gödörbe rakja, alaposan elhantolja és elsimitja. Ezután a nőstény óvatosan ráfekszik a földött petékre és sárkány módjára addig őrzi, míg a petéből kibujt fiatalok szerencsés világrajövetelüket különös hangon jelzik. Akkor azután az anyaállat kisegíti a homokpólyából és az új honpolgárokat a vízbe vezeti. Nem kevésbé gondos állat a rák. Ez nem bizza petéit a part gödreire, nehogy a partot nyaldosó habok tojásait elsodorják, nagyobb biztonságban vannak azok az anyaállat farka alatt; sőt még a kicsiny rákok is egyideig itt húzódnak meg. Különös képességgel áldotta meg a természet az ugynevezett bolharákat. Ugyanis nyáron, midőn az időjárás meleg, az állat vékonyhéjú petéket toj, ősszel pedig, midőn a csira az időjárás viszontagságainak van kitéve, a peték vastaghéjuak.

Még a buta halaktól sem vitathatjuk el a fajfentartás ösztönét. Hiszen ismeretes dolog, hogy a halak petéiket leginkább árterületekre rakják, nehogy a víz az ikrákat elsodorja. Azért volt a Tiszának a szabályozás előtt „több hala, mint vize“, mert az óriási árterületen óriási mennyiségű hal fejlődhetett. De bizony a szabályozás után megszűnt a Tisza vidéke hal tekintetében „Eldorádó“ lenni. Van olyan hal is, amelyik az árterületet sem tartja elég biztosnak az ikrák elhelyezésére. Ilyen a tuskés pikó. Ez fűszálakból valószínűleg fészket

készít, belerakja az ikrákat és a him azután átveszi az ör szerepét.

A fajfentartás ösztönének és a gondoskodásnak bámulatot keltő példáit a rovaroknál találjuk és szinte kimeríthetetlen a példák száma, amelyek ezen öserőt fényesen dokumentálják.

Reisz Irén.

(Vége következik.)

VEGYESEK.

A „Madarak és Fák napja” tárgyában az Országos Állatvédő Egyesület által kiírt irodalmi pályázat. A december 31-ére kitűzött határidőig 31 pályamunka érkezett be, melyek szerzőinek névjegyzéke a pályaművek beérkezésének sorrendje szerint a következő: 1. Széchényi Sándor (Temesmoravicz), 2. Rédl Frigyes (Petrozsény), 3. Zselvay Bogdán (Varannó), 4. Szabó Elemér (Déva), 5. Razgha Gyuláné sz. Csorbits Sarolta (Pécs), 6. Sztrokay Lajos (Franzfeld), 7. Czirbusz Endre (Kondoros), 8. Némethy Tihamér (Felső-Sztabnya), 9. Kováts Miklós (Berhida), 10. Hirsch József (Csorvás), 11. Kálmán Károly (Szekszárd), 12. Hock Pál (Türje), 13. Szőlgyémy Gyula (Esztergom), 14. Alexy Kornél (Nagybánya), 15. Vaday József (Nagyvárad), 16. Reznek Mihály (Hosszufalu), 17. Fehér Jenő (Budapest), 18. Gondos Mór (Erdőbénye), 19. Fodor Árpád (Szent-Gotthard), 20. Köllöd András (Pomogy), 21. Fóti Bernát (Verbó), 22. Lanzeritsch Antal (Székesfehérvár), 23. K. Nagy Sándor (Budapest), 24. Aubonne B. (Lugos), 25. Kanabé Dezső (Resiczabánya), 26. Kerekes József (Kecske-mét), 27. Fodor Ignác (Solt), 28. Németh Márton (Simonmajor), 29. Fülöp Gyula (Nagy-Rákos), 30. Dutkay Dezső (Tarnasztimlós), 31. Kétszery János (Falu-Szemes).

A pályamunkák a pályázati hirdetmény értelmében a Magyar Ornithológiai Központnak és a Budapesti Tanító Testületnek együttes elbírálás végett kiadattak.

A bíráló eredménye annak idején közzé fog tétetni. Szerk.

Hazai egyházfők állásfoglalása a madárvédelem érdekében. Igaz örömmel tölt el bennünket, hogy hazai püspöki karunk egyik kiváló tagja, *zichy és vásonkeői gróf Zichy Gyula dr.*, pécsi egyházmegyei latin szertartású püspök legutóbb kelt XV. számú pástorlevelében megemlékezik többek között a madárvédelemről, és felhívja az egyházmegyéje fennhatósága alá tartozó valamennyi közeg figyelmét a madárvédelem ügyére és egyenesen utasításképp a következő felhívást intézi hozzájuk:

„A hasznos madarak védelme ugy erkölcsi, mint gazdasági okból az iskola nemes feladatai közé is tartozván, ugy az összes kerületi ntiszt. esperes-tanfelügyelőket, tiszt. iskolaigazgató-plébánosokat, valamint az egyházmegyéem hatósága alá tartozó tanítókat felhívom, hogy az iskolaszékek közreműködésével igyekezzenek odahatni, miszerint az iskolák udvaraiban és kertjeiben madár-etetők és fészkelő-odvak állittassanak fel s ahol csak lehet, a madarak védelmében, gondozásában, téli etetésében az iskolás gyermekek is résztvegyenek, azt megszokják s ezáltal a madarak megbecsülését megtanulják.”

Örömmel számolhatunk be egy másik hasonló és a maga nemében nagy horderejű eseményről is, mely méltán megérdemeli, hogy az állatvédelem hívei hálás elismeréssel adózzanak a a nemes főpapnak.

Ugyanis a Lugoson november hó 18-án megalakult állatvédő egyesület megválasztotta védnökének *Hosszu Vasul dr.* görög kath. püspököt aki a megválasztást nagy örömmel elfogadta és e sorok írójának kijelentette, hogy a legnagyobb készséggel áll szolgálatába a nemes ügynek és át van hatva annak nagy erkölcsi és közgazdasági jelentőségétől.

Örömmel jelezte, hogy azon lesz, hogy különösen a román ajku nép között terjeszse az eszmét és kilátásba helyezte, hogy ugy papjait, mint tanítóit utasítani fogja, hogy minden kínálkozó alkalmat felhasználjanak. Elhatározta a püspök ur Oméltósága, hogy az O. Á. V. E. kiadásában megjelent gyermeknaptárt terjeszteni fogja, melyet legalkalmasabb eszköznek tart a szívek nemesítésére.

Részünkről ezuttal is a köszönet legmelegebb hangján emlékezünk meg az eszméink iránt ily magas helyről megnyilvánult jóakarattért és hathatós támogatásért.

Szerk.

Felolvasás a madárvédelemről. Az O. M. G. E. december hó 13-án tartott állategészségügyi és állattenyésztési szakosztályi ülésén dr. Kukuljevič József m. kir. állatorvos egy nagyszabású előadást tartott a madárvédelem és gyakorlati alkalmazása címen, előadása befejeztével pedig bemutatta a fészkelőket és etetőket és alkalmazási módjukat. Az előadásra kivételesen meghívást nyertek a földmívelési miniszterium erdészeti főosztálya, az erdészeti, állatorvosi, állatvédő, kertészeti egyesület és tanintézet, a M. O. K. és az állatorvosi kar, melyek mindegyike szép számban volt képviselve.

Az előadással kapcsolatosan előadó határozati javaslatokat is terjesztett be, melyeket a szakosztály élénk helyesléssel elfogadott.

Elnöklő *Tormay Béla* államtitkár köszönetet mondott az előadónak érdekes és tanulságos előadásáért és határozatilag kimondta, hogy az előadás teljes terjedelmében mint a Köztelek melléklete fog megjelenni. Lapunk olvasói is megkaphatják, ha e tárgyban egyesületünk elnökségéhez fordulnak megkeresésükkel.

A nagy hó és a — lóhus. Több napilap közlése szerint a Budapesten mintegy 30.000 ember által fogyasztott lóhus — olcsóbbá lett. Talán azért, mert az utóbbi években a kanczák nem egy, hanem két csikót ellettek, vagy talán mert takarmányinség van? Dehogy — egyszerűen azért lett olcsóbbá a lóhus, mert sok hó zuhogott le a fővárosra — de persze más területekre is — és a fuvarozás megnehezült, a lovak túlterhelése, lezsarolása óriási mérveket öltött, sérülések, inszakadások, lábficamok, csonttörések sohase tapasztalt mértékben jelentkeztek s rengeteg kínálat keletkezett, hasznavehetetlenné vált, de fogyasztásra még alkalmas lovakban, potom áron. Ez az egész!

Szomorú ez, módfelett! Hogy a XX. században a keresztényi szeretetnek, emberségességnek, de sőt a saját érdek elleni vétségnek ily hanyatlása merülhessen fel, az szomorú, mikor az ellene való orvosság oly közelfekvő.

Csak az esztelen, embertelen túlterhelést kellett volna kerülni és okserűen kellett volna patkolni, hogy a rengeteg kár a lótulajdonost ne érje s barbarizmusunkat pellengérré ne állítsa.

De hát megesett! Nehány ezer ember egy pár fillérrel olcsóbb hushoz jutott — de szegényletes forrás utján. Vonjuk le ebből jövőre a konzekvenciát s a lelketlen és a nemzeti vagyon pocsékolódását is jelentő embertelen és oktondi lóhasználás ellen tegyünk szigorubb intézkedéseket.

M.
Szigorubb eljárást kérünk a túlterheléssel állatok kintók ellen! A mult év december végei óriási havazás által felidézett forgalmi akadályokra s az ezzel kapcsolatos lókinzásokra való tekintettel, Budapest főkapitánya tudvalevőleg felhívta a fuvarosokat, hogy a járműveket lehetőleg félrakományyal, de mindenesetre csak anynyira terheljék meg, hogy a lókinzások és járművek elakadásai kikerülhetők legyenek. Egyben utasította a főkapitány a rendőri közegeket, hogy a visszaéléseket állandóan ellenőrizzék s mindazokat, akiket kihágáson érnek, szigorú rendőri elbánás végett azonnal jelentsek fel a kerületi kapitányságokon.

Ez intézkedésnek — mely egyébiránt régebbi hasonló rendeleten alapszik — tagadhatatlanul meg volt az az eredménye, hogy egy helyett két és kettő helyett négy lovat láthattunk befogva bérkocsi illetve teliervivő szekér elé, gyakrabban, mint e rendelet kibocsátása előtt s köszönetre és hála rá kötelezett Boda főkapitány ur ez intézkedésével minden nemesen érző embert, aki el nem fásult szívvél könyörületet tud érezni a szájalomraméltó állatok iránt, melyek munkában tulterhelve kinlónak végig metropolisunk utjain, botránnyos feltűnést kelteve benlakóban és idegenben egyaránt.

E szégyenletes állapotok azonban, mint azt évtizedekre visszanyúló tapasztalás bizonyítja, meg nem szüntethetők addig, míg a kerületi kapitányságok, a főkapitány ur kijelentéséhez képest, csakugyan *szigoru* rendőri elbánást nem alkalmaznak a kihágókkal szemben. Itt holmi 4 koronás megbírságolás, 12—24 órára terjedő elzárás nem segít; itt, ugy mint ujában a tápszerhamisítókkal szemben, a lelkiismeretlen, barbár fogattulajdonosok és a minden emberi érzésből kivetkezett, állataikat hóhéroló kocsisokkal szemben is, idevágó tételes törvényünk alapján nagyobb, vagy éppen teljes szigorral kell eljárni (8 napi elzárás és 200 korona pénzbüntetés).

Ezenkívül szigorubbann kellene eljárni az ellenőrzésben s a kihágók büntetésében az ugynevezett éjjeli fuvarozókkal szemben, aminők egyfelől a bérkocsisok, másfelől a csatorna, pöczegödőr tisztítók, mert sehol Európában, a nagyobb városokban legalább, nem lát az ember annyi kinlódó, szájalmas lópáriát efféle éjjeli fogatokban, mint itthon s nem tapasztal oly mérvű állatkinzást, aminőt Budapesten.

Nem lehet kétségünk, hogy Boda főkapitány ur erre is alkalmas intézkedést talál és rendel el s reményünk lehet, hogy a lovak barbár használata fölött rövid időn már nem fog panaszkodhatni senki.

M. K.

Elcsuszamlott ló lábraelállítása. Az elmúlt havas napokban százi a lovaknak bukdotak fel elcsuszamlás folytán a főváros utain, alkalmat szolgáltatva csonttörésekre s egyéb súlyos sérülésekre, vagy legalább is arra, hogy a különben meg nem sérült ló a sikos aszfalton, vagy jeges uton lábrael állni nem tudván, bámuló, esetleg megbotránnyozó, de legtöbbször nagyokat nevető embertömegeket verjen össze.

A lovak efféle elesései rendszerint két főokból merülnek fel, tudniillik tulterhelés miatt és hibás patkolás folytán. A tulságos teher előtt nem képes az állat jól a talajba kapaszkodni, kivált ha az sikamlós is, még kevésbé képes erre persze, ha kapaszkodásra alkalmas patkó sincs a patáján. Ebből világos, hogy mi a teendő a kicsuszamlás ellen. De ez alkalommal csak arról kívánok megemlékezni, hogy legegyszerűbben hogyan tehetjük lehetővé, hogy az elbukott ló lábrael állhasson.

A szokás, sajnos, az ütés, verés, kiabálás, káromkodás, fülnek, faroknak cibálása. A nyomorult pára próbálkozik is talpra állni, de ismételtelen elcsuszamlik s az ütés-verés folyik tovább. Pedig elégséges a ló mellső lábai alá egy kéznél levő pokróczot, vagy köpenyt,

bundát felteríteni, azon megkapaszkodva rendszerint lábrael áll minden egyéb beavatkozás nélkül is, mert biztosnak érzi maga alatt a talajt. Önként érthető, hogy hámistrángjaiból és a rudtartó lánczából előbb fel kell az állatot oldozni s zajjal, lármával, veréssel nem szabad megfélemlíteni, sőt inkább csendes, biztató, ösztökélő szavakkal felbátorítani szükséges. *Mi.*

A hasznos madarak védelme oly tétel, melyről azt hinnők, hogy az egész művelt világ előtt megingathatatlan valami. Pedig nem így van. Kissé elkésve jut tudomásunkra az a majdnem hihetetlennek látszó eset, hogy a francia képviselőház a folyó év tavaszán a földmivéleési minisztérium költségvetésének tárgyalása alkalmával néhány képviselő támadó felszólalásai nyomán hamarjában oly határozatot hozott, hogy a földmivelésre nézve hasznos madarak vadászását és fogását korlátozó törvényes szabályok visszavonassanak. Sagnier, a madárvédelemnek hazánkban is ismert nevű tudós bajnoka a „Republique Francaise“ czimű hirlapban felpanaszolván ezt a különös eseményt, azt egyszerűen annak tulajdonítja, hogy a választások közeledvén, a képviselő uraknak gondja van arra, hogy maguknak minden módon szavazatokat szerezzenek és így nem felekednek meg azoknak a vidékeknek lakóiról sem, akiknek a hasznos madarakat védő törvény életbeléptetése előtt a kis madarak tömeges fogdosása, a szükséges hálók készítése, stb. képezte keresetforrásukat. „Szerencsére“, így folytatta Sagnier, „nincsen veszve semmi, mert a törvény utóvégre törvény és néhány napi megfontolás után a képviselő urak kijózanodnak és hálával adózandnak a szenátusnak, hogy szerencsétlen határozatoknak elébe áll.“

m.

(E. L.) **A madárvédelem érdekében** elismerésre méltó tevékenységet fejt ki Selymessy Ferencz m. kir. főerdész és Kerekes József igazgató Kecskeméten. Ezen a gyümölcs-termő vidéken kiválóan nagy jelentősége van a madárvédelemnek s ennek daczára ennek az ügynek felkarolására azelőtt senki sem gondolt. Selymessy Ferencz nemcsak az ottani gazdasági egyesületnek „Homok“ cz. szakfolyóiratába irt több cikket a madárvédelem érdekében, egyuttal utasítást adva annak gyakorlati keresztülvitelére, hanem a városi tanácshoz is részletesen indokolt javaslatot terjesztett be 300 mesterséges fészekodu beszerzése és elhelyezése iránt. Mivel egyuttal a kecskeméti gazdasági egylet is elhatározta 100 darab ily fészekodu beszerzését és szétosztását, remélhető, hogy a madárvédelem Kecskemét táján meghonosodik.

(Szerk.)

A fecskék, mint rovarvők és a madárvilág kecsesebb alkotásai, minden jóérzésű ember és gazda által nagy becsben tartanak. Mindinkább tűnedezik az a sajnálatos és okatlan ellenszenv, melyek a fecskéket értelmetlen és tudatlan emberek házaktól, istállóktól elűldözik, csak azért, mert fészkelésük némi tisztátalansággal jár. Akárhány helyen már egy kis deszkadarabnak a fészek alá vízszintesen való helyezésével, elejét veszik annak a kis kellemetlenségnek, melyet a fészkelő fecskék a tisztogatóknak okoznak. A fecskék értékének megbecsüléséhez egyáltalában kevésbé ismert adatot képez az a megfigyelés, hogy héja vagy más ragadozó közeledését az udvaron ők érzik és észlelik leghama-

rabb és éles és a madárvilág által igen jól ismert vészkiáltásukkal figyelmeztetik az udvar madárlakóit, galambokat, csibéket stb., hogy biztos menhelyet keressenek. De ez nem elég, hanem a fecskék tényleg nekiessenek a héjának, mely hiába igyekeznek a nálánál sokkal ügyesebb és gyorsabb madarakkal megküzdeni és végre is visszavonulásra fanyarodik.

A fejésnek ellenszegülő tehén lehatalmítható ugyan többféleképpen is, (lefűlelés, sarokbaszorítás, guzsbakötés), azonban jóval egyszerűbb és emberségesebb eljárás is segít, mint azt a gyakorlatban észlelni lehet. Ha egy zsákot pl. kétrébe összehajtva, hideg vízzel jól átmedvesítünk s azt a tehén kereszt-tájjára tesszük, a legtöbb ellenszegülő fejős nyugodtan megáll.

A vetési varju káros vagy hasznos voltának a kérdésében dr. *Hollrung* 11 évi tüzetes vizsgálódásai alapján odanyilatkozik, hogy ez az állat — legalább arra a területre, (Szászország) nézve, melyre vizsgálódásai vonatkoznak — káros is és hasznos is, (tehát u. n. közömbös), mindazonáltal ajánlatos tulságos elterjedésének minden lehető módon gátat vetni.

Pusztit tudniillik a vetési (fekete) varju számos, a mezőgazdaságra káros rovar és egyéb állatot, de kárt tesz egyfelől a vadállományban, pl. apró mezei nyulak pusztításával és mezőgazdasági termények, kivált magfélék felfalásával. Az arány ebben, az egyes vívmányokhoz képest különféle, t. i. majd haszonhajtása, majd kártekonysága tulnyomó, amint azt rendkívül nagyszámú gyomorvizsgálatok ismételten is kiderítették.

Hollrung végleges kipusztítását a varjunak nem ajánlja, erős megtizedelését azonban igenis mindenütt ott, ahol nagy a számuk. Erre a megtizedelésre pedig egyéb irtási és üldözési formák között legcélszerűbbnek tartja fészkeiknek robbanó golyókkal való megsemmisítését, vagy leveretését, akkor, mikor abban a nőstény a tojásain és repülésre még nem képes fiókáin ül, tehát körülbelül május elejétől június végéig.

A macskának szobatisztaságra való szoktatása könnyen eszközölhető oly módon, hogy a szobán kívül egy legfeljebb 10—15 centiméter magas ládafélét állítunk fel, mely száraz homokkal van megtöltve. Ezzel az egyszerű intézkedéssel jobbra mindgétlünk, mert a macska keresi az olyan helyet, ahol kaparhat.

A bécsi állatvédő egyesület állatvédő menházában az 1905-ik évben 5014 kutya fordult meg. Az egyesület a kutyáknak Bécsben és a környéken még szokásos befogását a tehervonásra alkalmasabb szamarakkal óhajtván pótolni, menedékházában állandóan szamarakat tart készletben és azokat oly egyéneknek, kik élelmszereket eddig kutyákkal szállítottak a városba, méltányos árban eladja vagy kikölcsönzi. Megjegyzendő, hogy a bécsi állatvédő egyesület a város részéről abban a kedvezményben részesül, hogy mentőkocsija a városi tűzoltóság által kezeltetik és ez szolgáltatja a szükséges fogatokat is. Az egyesület állatorvosa szegényebb sorsú állattulajdonosok állatai számára naponként díj nélkül rendel.

m.

Egyesületi hírek.

Országos Állatvédő Egyesület.

IX., Ernő-utca 11—13.

Telefon 85—12.

Uj tagok:

Alapítók: Gróf Károlyi Imréné 50 koronával, gróf Berchtold Lipótné Szt.-Pétervári cs. és kir. nagykövetnek felesége 50 koronával, özv. Vangyel Pálné

40 koronával, Esztergomi takarékpénztár 40 koronával, Esztergomi kereskedelmi és iparbank 40 koronával.

Rendestagok: Armand János főgépész, Schüick Miksa vendéglős, Harrer Alajos vendéglős, Reimer Géza kir. járásbíró, Pappenheim Miksa mérnök. Schachenhofer Arnold könyvelő, Braun Ignác máv. raktárnok, Windisch Mihály vendéglős, Pencze Nándor hadnagy, Galovich Á. György kereskedő, Laubhaimer Victor törvénytudó irodatiszt, Rühl János irodasegéd, Hartmann Ede művezető, Szatala Emil M. F. Tengerhajózási hivatalnok, Laky Bertalan gabonakereskedő, Dethaes Kamill malomhivatalnok, Richnovszky Gyula honvédszázados, Wallenfels Károly máv. hivatalnok, Ladányi József vendéglős, Katona Gyula kávé, Gross Lipót vendéglős Tolnay Frigyes vendéglős, Weisz Richárd kávé, Wágner, Dénes kereskedő, Alexy Kornél áll. tanító, Nagybánya, Leitgeb János Esztergom, Marosi József vaskereskedő, Esztergom.

„Mecsek“-egyesület madárvédelmi szakosztályának működése Pécsett. A „Mecsek“ turista-egyesület, mint ismeretes, Róna Jenő főreáliskolai tanár kezdeményezésére madárvédelmi osztályt létesített 2 évvel ezelőtt és czélul tűzte ki a madárvédelmet gyakorlatilag megoldani, a kirándulóknak az énekes madarak meglétezésével és elszaporításával kellemes üdülést nyujtani és törekedett e nemes eszmét minden téren érvényesíteni és terjeszteni.

E czélból minden kínálkozó alkalmat megragadott és örömmel konstatálhatjuk, hogy igazán szép eredményt ért el.

Az idei tél beállta előtt felhívást intézett adományok gyűlése czéljából, mely visszhangra talált, amennyiben elsőként gróf Zichy Gyula megyés püspök, gróf *Benyovszky* Móricz főispán, báró *Biedermann* és a város színe-java adományokkal támogatják e nemes törekvést. Kiváló horderejű dolog, hogy egy a városi polgármester, mint maga az egész városi tanács a legmelegebben karolták fel a madárvédelmet, a rendőrhatalóság pedig a legmesszebbmenő erkölcsi támogatásban részesíti az osztályt, állatkínzások feljelentése esetén.

Hathatósan előmozdítja a nemes eszme terjedését az, hogy egy az egyházi, valamint állami tanügyi hatóságok és közegek minden alkalmat felhasználják a madárvédelem terjesztésére. Így többek között ezen hatóságok elrendelték, hogy az iskolákban etetők és fészkelők állítsanak fel, a madarak rendszeresen etetessenek. Gróf *Zichy* Gyula megyés püspök még pásztorlevelében is felhívta a fenhatósága alatt álló papjai, iskolák vezetőinek figyelmét a madárvédelemre (lapunk más helyén közöljük a pásztorlevél részletét). Az egyesület szép színes, magyarázó és kiváló mondásokkal ellátott falitáblákat helyezett el egy a nyilvános parkokban, mint iskolákban. A fészkelők és etetők felállítása az iskolák legnagyobb részében, nagy ünnepség keretében történt meg, amennyiben a lelkesek szívhöz szóló beszédek kíséretében adták át a készülékeket színlátatra.

Legujabban pedig az osztály állatvédő kongresszus szervezését tervezi, a pécsi gazdasági kiállítással kapcsolatosan, amely törekvésében az O. Á. V. E. és az összes fiókegyesületek a legmesszebbmenő támogatást helyezték kilátásba és már is sokan megnyerettek az ügynek és így remélhető, hogy hazánk állatvédelmi ügyének nagy férfiai nagy számban fognak megjelenni, előadások megtartását is már számosan kilátásba helyezték. Egyébként lapunk utján majd még részletesen fogjuk tájékoztatni olvasóinkat.

Dr. K—ő.

A Balatoni Szövetség állásfoglalása a madárvédelem érdekében. A Balatoni Szövetség, melynek alapszabályai többek között a Balatonmenténi gyümölcsstermelés fellendítését is előírják, dr. *Kukuljevič* József m. kir. állatorvos kezdeményezésére és dr. *Óvári* Ferenc országgyűlési képviselő indítványára magáévá tette a madárvédelem ügyét, mint oly eszközt, mely legalkalmasabb a gyümölcsstermelés fellendítésére.

Dr. *Óvári* Ferenc a kérdést úgy vélte legcélszerűbben megoldhatónak, hogy felvette a madárvédelem ügyét a szövetségnek 1906. évi november hó 17-én tartott választmányi ülési

tárgysorozatába és egy előadás további szakszerű utmutatás nyerhetése céljából meghívta mint előadót dr. *Kukuljević József*.

Az ülés e részéről a következőkben adhatunk számot:

Dr. Óváry Ferencz bemutatja a választmányának dr. *Kukuljević József* m. kir. állatorvost, az „Állatvédelem” szerkesztőjét, aki felkérte, hogy a balatonköri gyümölcstermelés és madárvédelem tárgyában terjessze elő javaslatát.

Dr. *Kukuljević József* bemutatja természetben, azon fészkek-odukat, melyek felhasználásával a madárvédelem előmozdítható. Szót szolja ezek alkalmazásához szükséges, Csörgy Titusz által írt Utmutatót és a Magyarország madárvédelmének történetéről általa írt könyvet és az Állatvédelem című szaklap f. évben megjelent számaif több példányban. Ezentul előadást tart a madárvédelem és gyümölcstermelésről. Olvasatott még dr. Fromm Géza ráckevei kir. albiró e tárgyban tett javaslata. Határozat:

A Balaton körüli három vármegye közönségét megkeresik, hogy rendelje el a vármegye egész területén a madárvédelmet olykép, hogy kötelezzen minden gazdát arra, hogy szerezzen be és állítson fel kültelki birtokán minden katonaholdon legalább is egy mesterséges fészkelőt, ültessen a földje valamelyik végében néhány vadrózsa, vagy galagonyabokrot, mely buvóhelyül szolgálhat s egyuttal a fészkelő alkalmazására is szolgálhataz apró énekes madarak védelmére; kötelezzen minden gazdát a verebek és szarkák, nemkülönbén a kóbor macskák irtására, utasítsa a fészolgabirókat és a községi előjárókat, hogy az 1906. évi I. t.-cz. és 1894. XII. t.-cz. 57. és 58. §-ban lefektetett elvek szerint a legerélyesebben üldözzék a vonatkozó kihágásokat, kötelezzék az éjjeli öröket, csöszöket, szolgákat és csendöröket a legmesszebbmenő figyelemre és körültekintésre, és a legkisebb észleletnek, pl. ha valakinél énekes madarat, madárfiókat fészket, vagy tojást találnak, azonnal való feljelentésre. Sikeres feljelentőt jutalomban részesítsenek. Hefenkint dobsoz utján tétesse közhírré, hogy az irtó vadhidegben tökmaggal, ocsuval, napraforgóval, ételmaradékkal, vagy faágra kent zsiradékkal etetgesse a kis madarakat s iparkodjék minden községben állatvédő-egyesületet alakítani.

A Balaton körül ismert fürdőhelyek részére 3-3 fészkeodu a szövetség költségére beszerezetni és mintául megküldeni rendeltetett.

„K. H.”

Uj egyesületek alakuló közgyűlései.

A Kecskeméti Állatvédő Egyesület alakuló közgyűlése.

Az állatvédelem nemes, humánus eszméje a mai nappal jelentős fordulópontozt ért: megalakult a Kecskeméti Állatvédő Egyesület. Míg eddig csak egyesek — bizony alig pár jólelkű, fáradhatatlan buzgalmu férfiu — ápolták a szép eszmét, működtek dicséretre méltó önzetlenséggel az állatvédelem érdekében, máttól kezdve az állatvédelem otthon talált. Az egyesület nagy, élénk édeklődés mellett létrejött s nemsokára meg is fogja kezdeni működését. Nagyarányu propagandát indít társadalmi téren s különösen a gazdaközönséget törekszik megnyerni az állatvédelem s a madárvédelem ügyének.

1906 évi december hó 16-án d. u. félháromkor tartotta a Kecskeméti Állatvédő Egyesület alakuló közgyűlést a városi színház bizottsági termében. Szépszámu közönséggyűlt egybe a közgyűlésre; megjelent *Gulner Gyula* főispán, az éppen Kecskeméten időző *Spittkó Lajos* tankerületi főigazgató, *Kada Elek* polgármester, *Bagi László* h. polgármester s azonkívül a városi hivatalok vezetői, a középiskolák tanárai s még számosan városi közéletünk előkelő hölgyei és férfiai közül.

Selymessy Ferencz m. kir. főerdész, aki hetek óta fáradozott nemes igyekezettel az egyesület megalakítása ügyében, a

szervező-bizottság nevében üdvözlö a gyűlésen megjelenteket s köszönetet mond a közönség édeklődéséért. Jelenti, hogy azt egyesületnek a beérkezett aláírási ivelyk szerint már 230 tagja van. Ajánlatára a gyűlés korelnöknek *Gyórfy Balázs* ügyvédet, korjegyzőnek *Nyirády Ferencz* fogalmazót választotta meg.

Gyórfy Balázs elfoglalván az elnöki széket, átadja a szót dr. *Kukuljević József* m. kir. állatorvosnak, az Országos Állatvédő Egyesület kiküldött képviselőjének.

Dr. *Kukuljević* mindenekelőtt a központ nevében hálás köszönetét fejezi ki *Selymessy Ferencz* főerdésznek és *Kerekes József* h. igazgatónak, akiknek ernyedetlen munkálkodása, önzetlen buzgalma tette lehetővé elsősorban az egyesület megalakítását. A bevezetés után rátért felolvasásának tulajdonképpeni tárgyára: a madárvédelemről, annak ethikai jelentőségéről, fontosságáról olvasott fel.

Végül az állatvédelem fontosságáról és a mozgalom jogsultságáról mondott néhány okos, talpraesett érvet a felolvasó. A felolvasás után, amelyet perczekig tartó tapssal fogadott a hallgatóság, *Gyórfy Balázs* elnök kimondották, hogy az Egyesület, mint az Országos Állatvédő Egyesület kecskeméti fiókja megalakult.

Az alapszabályok némi módosítással történt megállapítása után megalakították az egyesület tisztikarát.

A tisztikar tagjai lettek:

Védnök: *Gulner Gyula* főispán. Tiszteletbeli elnökök: *Kada Elek*, dr. *Szeless József*.

Tisztikar: Elnök: *Hanusz István* prépost, főreáliskolai igazgató. Alelnök: *Selymessy Ferencz* m. kir. főerdész és *Kovács Sándor* tak. pénzt. elnökgazgató. Titkár: *Kerekes József* népsk. h. igazgató. Pénztárnok: ifj. *Csomák Gábor* gózmalmi könyvelő. Jegyző: *Nyirády Ferencz* rendőrségi fogalmazó. Ügyész: dr. B. *Kiss Kálmán* ügyvéd.

Selymessy Ferencz indílványára a gyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott dr. *Kukuljević József* mai tanulságos és édeklésztítő felolvasásáért s táviratilag üdvözölte *Darányi Ignác* földmivelségi, gróf *Apponyi Albert* vallás- és közoktatásügy minisztereket, továbbá *Herman Ottó* és *Csernel István* t, a két nagyhirű ornithologust, akik a madárvédelemnek hazánkban első kezdeményezői, uttörői voltak.

Az alakuló közgyűlésnek más tárgya nem lévén, a gyűlés ezzel véget is ért.

„K. L.”

„A Keszthelyvidéki Gazdakör” titkárának *Fáber Sándor* akad. tanárnak kezdeményezésére elhatározta, hogy a Hódmezővásárhelyi Gazdasági Egyesület mintájára állatvédelmi szakosztályt létesít, mely azonban főleg madárvédelemmel fog foglalkozni.

Fáber Sándor már régebben 150 drb fészkelőt, megfelelő számban etetőt helyezett el a Balaton-ligetben és rendszeresen etette a madarakat.

Ezek alapján december hó 8-án a Gazd. kör meg is alakította a fentjelzett osztályt. Az ülésen dr. *Csanády Gusztáv* gazdaköri alelnök elnökölt. *Fáber Sándor* előterjesztette az alapszabályokat, melyeket módosítás nélkül elfogadva, nagy lelkesedéssel kimondták a megalakulást.

Az állatvédelmi osztály elnöke *Fáber Sándor*, alelnöke dr. *Dezsényi Árpád* uradalmi főtitkár; titkára *Berger Károly* Lajos gazd. akad. tanár; pénztárnoka *Draveczky Kálmán*; ellenőre *Hoffmann Miksa*; ügyésze dr. *Schwartz Zsigmond* lett.

Az alakuló közgyűlést követőleg d. u. 6 óraker körülbelül 300 főnyi közönség jelenlétében dr. *Kukuljević József* m. kir. állatorvos, az O. A. V. E. kiküldöttje a Hungária szálló nagytermében felolvasást tartott az „Ethikai madárvédelemről”, mely rendkívüli lelkesedést keltett és sokakat nyert meg az ügynek.

Ezután az ujonnan megalakult osztály táviratilag üdvözölte dr. *Darányi Ignác* földmivelségi minisztert, *Herman Ottó* és *Csernel István* ornithologusokat, kik mindannyian táviratilag köszönik meg a szives megemlékezést.

Az ünnepély után, a város színe-javának részvételével, a felolvasó tiszteletére vacsora volt a Hungáriában. Számos toaszt elhangzása után a társaság az éjjel utáni órákig együtt maradt.

„F. S.”

**A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE
KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN**

IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

IV. ÉVFOLYAM

1907 FEBRUÁR

· · 2. SZÁM · ·

TARTALOM: *Az állatok fajfentartási ösztönéről II.* — Egyveleg a madarak életéből. — *Szemle:* A vivisekció ellen való küzdelem egy újabb jelensége. — Angol igazságszolgáltatás az állatvédelem érdekében. — *Állatok világa:* Életmentő kutya. — *Vegyések:* Állatvédelmi mozgalom Esztergomban. — Állatvédelmi mozgalmak az országban. — Előadás a madárvédelemről. — Követendő nemes felhívás. — A német tanítók állatvédő egyesülete. — A lovak kímélése Norvégiában. — Az ostorcsapások hatása. — Költöző fecskék megmentése. — Irodalom. — Egyesületi hírek. — Szerkesztői üzenetek.

Az állatok fajfentartási ösztönéről.

II.

Az értelmesebbeknél, például méhekénél, hangyáknál valóságos rendszert tapasztalunk az ivadékgondozásban. A méhkirályné egyedüli feladata a peték lerakása, a dolgozó méheké pedig a peték gondozása és a táplálék szerzése. Még akkor sem esnek kétségbe, ha a leendő királynőt még a bölcsőben (illetve a viaszsejtben) éri utól a korai halál. Az ivadéknak még sem szabad kivesznie. Ilyenkor egy dolgozó méh sejtjét megnagyobbítják, több eledellel látják el az álczát s ebből lesz az új királyné. Mivel azonban a kakukméh sem akarja nemzetiségét a kihalás veszélyének kitenni, gyakran becsempészi petéit a mézelő méh sejtjeibe. Persze a kis álcza itt urí ellátást, bő táplálékot talál, megerősödik, szépen kifejlődik, a mézelő méh rovására. De mielőtt a szelid méh ezt a „kakukfiókot“ észrevenné, az lehe-

tőleg gyorsan elmenekül a nem éppen jóindulatu környezetből.

Hát a hangyák ivadékgondozásáról ki ne hallott volna? A hímek és nőstények az ugynevezett nászrepülés után elvesztik szárnyukat, földre zuhannak és nagyrészt a madaraknak esnek martalékul. De a dolgozók nem nyugosznak bele abba a gondolatba, hogy a faj kipusztuljon. Azért ahány nőstényt csak bírnak a veszélyes helyzetből kiszabadítani és megmenteni, azt mind nagy munka árán a bolyba hurcrolják, ahol azok petéiket lerakják. Az ezekből kikelő álczákat és bábókat az ernyedetlen dolgozók gondozzák, esőtől és másveszélyes behatásoktól őrzik. Azt hiszem, már mindenki tapasztalta, hogy midőn hangyabolyt feltárunk, a kis állatok fehér tonnaalaku valamit czipelnek ide-oda lázas izgatottsággal és szinte kétségbeesett félelemmel. A nép hangyatojásoknak nevezi a hangyák ezen féltett kincseit, amelyek nem egyebek, mint bábok, amelyekből

